

GEMIER VOOR HET DONKER PIMPERNEL- BLAUWTJE

Een van de zeldzaamste vlinders van Nederland, het donker pimperlblauwtje. Foto Joost Uittenbogaard.

Tussen Posterholt en de Duitse grens worden al jaren inspanningen verricht om één van de allerzeldzaamste dagvlinders van Nederland van de ondergang te redden, het donker pimperlblauwtje. Het is een proces van vallen en opstaan, van hoop op herstel en van wanhoop bij tegenslag. Afgelopen zomer werden er nog maar vijf vlinders gezien. Met behulp van de nieuwste kennis zet Het Limburgs Landschap zich in voor het voortbestaan van deze mooie soort. Behalve zorg voor de vlinders en de waardplant grote pimperl vereist dat ook aandacht voor mieren. Want die blijken een sleutelrol te spelen.

DAPPER

Nederland ligt op de uiterste noordwestgrens van het verspreidingsgebied van het donker pimperlblauwtje dat zich uitstrekt van Zuid-Polen tot Noord-Spanje en van Oost-Frankrijk tot aan het Oeralgebergte. Ondanks het grote

verspreidingsgebied is het een van de meest bedreigde dagvlinders van Europa, en een van de dagvlindersoorten die via Natura-2000 bijzondere Europese bescherming krijgt. Verlaging van waterpeilen, overbemesting en omvorming van grasland naar maïsakker doen de soort de das om. In Nederland hield de soort langs de Roer rond Herkenbosch dapper stand tot 1975. Toen viel ook daar het doek. Groot was de verrassing toen er in 2001 in het Vlootbeekdal toch weer enkele exemplaren werden gevonden. Waarschijnlijk waren deze afkomstig van een kleine Duitse populatie die zich net over de grens bevond.

INGEWIKKELD LEVEN

Dat het donker pimperlblauwtje zo zeldzaam is, hangt samen met de bijzondere levenscyclus. Dat is een fragiel samenspel tussen vlinder, rups, één plantensoort en één mierensoort. Alleen op de grote pimperl, de waardplant,

zetten de vrouwtjes hun eitjes in de bloemknoppen af. Als de eitjes uitkomen eten de rupsen eerst enkele weken van de bloemknoppen om zich vervolgens op de grond te laten vallen. Daar worden ze door gewone steekmieren mee naar hun nesten genomen. Daar leven de rupsen vervolgens tien maanden als parasiet: ze eten er volop van mierenlarven van de gastvrije mieren. Na te zijn verpopt verlaten ze in juli het nest als vlinder. Het slagen van de voortplanting hangt sterk af van een uitgekiend beheer. Een groter leefgebied is een eerste vereiste. Er moeten namelijk veel mierennesten zijn, want in jaren dat er veel rupsen zijn, worden sommige mierennesten compleet uitgerooid. Het jaar erop moeten er dan elders voldoende andere mierennesten zijn die weer rupsen kunnen grootbrengen. Een kleine populatie vlinders blijkt zeer kwetsbaar. Dat bleek wel toen er door een fout van het waterschap bijna alle bloeiende grote pimperl-

nellen in het piepkleine leefgebied werden weggemaaid. Ook het hoge water van zomer 2021 toonde de kwetsbaarheid aan, want langs de Roer stroomden veel mierennesten onder. Helaas kunnen we er niet van uitgaan dat zich weer vlinders vanuit Duitsland zullen melden: de populatie daar is helaas verdwenen....

Alle reden dus om meer ruimte te maken voor de donker pimpernelblauwtjes. Het Limburgs Landschap is in nauwe samenwerking met de Provincie Limburg en de Vlinderstichting dit jaar gestart met de optimale inrichting van in totaal 8,5 hectare toekomstig leefgebied gelegen langs de Vlootbeek tussen Posterholt en de Duitse grens.

GESPREID BEDJE

De inrichting is erop gericht om een geschikt leefgebied voor de grote pimpernel en de gewone steekmier te creëren. Dat begint met het op orde krijgen van de bodem. Daar zat namelijk te veel fosfaat en stikstof in. Door van de bodem zo'n 10 tot plaatselijk 30 centimeter af te schrapen worden de randvoorwaarden voor de grote pimper-

nellen gecreëerd. Door maaisel van andere geschikte graslanden uit de buurt op de geplagde grond aan te brengen, gaat er snel een geschikte vegetatie met onder andere grote pimpernel groeien. Verspreid worden hagen en kleine struweelbosjes aangeplant die bestaan uit meidoorn, sleedoorn, hazelaar en vlier. Deze hagen en bosjes en vooral luwe randen met ruige graslanden en stapels dood hout zijn van belang als leefgebied voor de gewone steekmieren. Het bedje ligt er dan gespreid bij, daarna is het aan de steekmieren en de vlinders om het gebied te gaan koloniseren.

BEHEREN VOOR DE VLINDERS & CO

Om het nieuwe leefgebied in optimale conditie te houden moet het grasland jaarlijks worden gemaaid. En juist dat steekt nauw. Om de kans op vestiging van de mieren te vergroten moet jaarlijks gefaseerd gemaaid worden zodat een 'patchwork'-patroon ontstaat van gemaaide en niet gemaaide vlakken. Afhankelijk van het groeiseizoen moet er een of twee keer worden gemaaid. Bij twee keer maaien ligt een maaibeurt vóór begin juni, de

andere vindt altijd ná 15 september plaats. Maaien in de vliegtijd van de vlinders of als de rupsen nog in de bloemen van de pimpernelplanten zitten, is natuurlijk uit den boze. Met name delen van de randen worden slechts één keer per drie of vier jaar gemaaid om voldoende ruiger leefgebied voor de steekmieren in stand te houden. Uiteraard duimen wij met deze maatregelen nog op tijd te zijn en dat het donker pimpernelblauwtje er wel bij vaart. Vrijwillige en professionele deskundigen volgen de ontwikkeling op te voet. Van het wat extensievere, kleinschalige landschap dat zo ontstaat profiteren natuurlijk veel meer soorten. Allerlei struweelvogels zoals geelgors, roodborsttapuit, grasmus en waarschijnlijk zelfs grauwe klauwier zullen het gebied weten te vinden. De schaarse levendbarende hagedis en de hazelworm die al in het gebied voorkomen, zien hun leefgebied verbeteren. Door de toegenomen bloemrijkdom zullen daarnaast tal van insecten profiteren.

TEKST: CARLO VAN SEGGELEN

▲ In het Vlootbeekdal zijn de in te richten natuurterreinen voor het donker pimpernelblauwtje inmiddels afgeschraapt. Houtstapels moeten straks ook geschikt leefgebied gaan vormen voor de gewone steekmier. Foto Jan Leunissen.

◀ Op de grote pimpernel zetten de donker pimpernelblauwtjes hun eitjes af. Foto Henk Heijligers.